

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Pedagogická fakulta
Katedra pedagogiky a psychologie

Bakalářská práce

Výchovné působení a práce s mládeží ve sborech dobrovolných hasičů v Praze a středních Čechách

Vypracoval: Filip Hušek
Vedoucí práce: PhDr. Miroslav Procházka, Ph.D.

Praha 2017

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracoval samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Praze dne 6. března 2017

Filip Hušek

PODĚKOVÁNÍ

Na tomto místě bych rád poděkoval všem vyučujícím a ostatním pracovníkům Pedagogické fakulty Jihočeské univerzity za jejich profesionalitu, vstřícnost a ochotu. Zejména děkuji PhDr. Miroslavu Procházkovi, Ph.D. za jeho pomoc a cenné rady při psaní této bakalářské práce. Poděkování patří i mé rodině za jejich obrovskou trpělivost a podporu během mého studia.

ANOTACE

Cílem bakalářské práce je zpřehlednění a analyzování výchovného působení a práce s mládeží ve sborech dobrovolných hasičů, a to v kontextu hledání možností preventivní a výchovné práce na lokální úrovni. Práce je rozdělena na část teoretickou a část praktickou. V teoretické části jsou zpracovány základní teoretické poznatky týkající se obecné formy, pravidel a způsobů vedení mládeže ve volném čase, budou komparovány názory na výchovnou a preventivní práci. Dále práce představuje sbory dobrovolných hasičů obecně i ve smyslu práce s mládeží. Další kapitola je věnována organizaci sborů a mládeže v těchto sborech. Praktická část zkoumá zejména počty mladých členů sboru, jejich vývoj v čase, autor mapuje a popisuje provozované aktivity, jejich četnost, jejich zaměření na prevenci a výchovu a formy spolupráce s jinými výchovnými a vzdělávacími organizacemi a institucemi ve vybraných sborech v Praze a středních Čechách.

KLÍČOVÁ SLOVA

Volný čas, výchova ve volném čase, sbor dobrovolných hasičů, kolektiv mladých hasičů, výchova, vzdělávání.

ABSTRACT

The aim of the thesis is to clarify and analyze the effect of educational and youth work in the volunteer fire brigade, in the context of the search for possibilities of preventive and educational work at the local level. The work is divided into theoretical and practical parts. The theoretical part presents the basic theoretical knowledge of general forms, rules and methods of youth in their free time, it compares the views on the educational and preventive work. The thesis presents the volunteer fire brigade in general and in terms of youth work. Another chapter is dedicated to the organization of churches and youth in these churches. The practical part examines especially the number of young members of the congregation and their evolution in time, the author describes and discusses operating activities, their frequency, their focus on prevention and education and forms of cooperation with other pedagogical and educational organizations and institutions in selected wards in Prague and central Bohemia.

KEY WORDS

Leisure, education in leisure time, volunteer fire brigade, a team of young firefighters, education.

Obsah	
Úvod	7
Teoretická část	9
1 Volný čas	10
1.1 Vymezení pojmu	10
1.2 Různé pohledy na volný čas.	10
1.3 Historie	11
1.4 Činitelé vývoje ovlivňující volný čas.....	12
1.4.1 Rodina.....	12
1.4.2 Vrstevnické skupiny	12
1.4.3 Hromadné sdělovací prostředky	12
1.4.4 Biologické faktory	13
2 Výchova ve volném čase	14
2.1 Základní pojmy	14
2.2 Funkce výchovy mimo vyučování	16
2.3 Přehled institucí, které se podílejí na výchově ve volném čase	18
2.3.1 Školská výchovná zařízení.....	18
2.3.2 Další subjekty, které se podílejí na výchově ve volném čase	20
3 Sbory dobrovolných hasičů.....	22
3.1 Pohled do historie boje s ohněm.....	22
3.2 Historie mladých hasičů.....	23
3.2.1 Počátky práce a dětmi a mládeží ve sborech dobrovolných hasičů	23
3.2.2 Práce s dětmi a mládeží ve sborech dobrovolných hasičů mezi roky 1918 - 1938	24
3.2.3 Mladí hasiči v době fašistické okupace.....	24
3.2.4 Poválečné období a období ČSSR	24
3.2.5 Od mladých požárníků k Mladým hasičům.....	26
3.3 Současná organizace a činnost Sborů dobrovolných hasičů a mladých hasičů.....	27
3.3.1 Základní organizace sborů dobrovolných hasičů.....	27
3.3.2 Organizace a činnost mladých hasičů.....	28
Empirická část	32
4 Cíle a zaměření Empirické části.....	33
5 Metodologie výzkumu	33
5.1 Výzkumný problém.....	33
5.2 Výzkumné otázky.....	33
5.3 Metody získávání dat.....	34
5.4 Výzkumný soubor	34
5.5 Analýza dat	34
5.6 Časový plán výzkumu	34
5.7 Etické aspekty	34
5.8 Možná rizika a omezení výzkumu.....	35
5.9 Struktura výzkumného vzorku.....	35
6 Podrobná analýza VÝSLEDKŮ výzkumu	36
6.1 Odpovědi na základní výzkumné otázky.....	46
7 Shrnutí empirické části.....	48
Závěr.....	50
Použitá literatura.....	51
Seznam použitých zkratk.....	53
Seznam použitých tabulek	53
Seznam příloh.....	54

ÚVOD

O nutnosti ovlivňovat, řídit a spravovat volný čas dětí a mládeže, ať už profesionálně pedagogicky, nebo „pouze“ rodičovsky, nemůže být sporu. Je paradoxem, že právě v dnešní postmoderní době, která nabízí výrazná ulehčení, nezbývá mnohým dospělým na volný čas svých dětí prakticky žádný čas vlastní. Uspokojivé může být, že tato situace je poměrně úspěšně kompenzována existencí desítek volnočasových a zájmových spolků a organizací, které nabízejí nespočet rozmanitých aktivit prakticky pro všechny věkové kategorie dětí a mládeže.

Nejen ve větších městech a v jejich blízkosti může ovšem být orientace v nabídce a kvalitě volnočasových organizací výrazně technicky i časově náročná. Právě zde může být místo pro sociálního pedagoga působícího například na určité základní škole. Aby mohl sociální pedagog kvalitně a odpovědně jakoukoliv aktivitu doporučit, musí mezi jeho kompetence nutně patřit orientace v oblasti nabídky a kvality volnočasových organizací minimálně v místě jeho působnosti.

Velmi specifickou volnočasovou aktivitou je členství a práce ve sborech dobrovolných hasičů. Nejen v Čechách, ale i v mnoha dalších zemích je tato činnost ve společnosti velice rozšířena a historicky zakořeněna. Není výjimkou, že ve sborech působí celé rodiny od nejmenších až po seniory a takové členství velice často bývá záležitostí na celý život.

Právě na činnosti a práci s dětmi a mládeží v tak zvaných "Mladých hasičích" je zaměřená tato práce. V teoretické části je čtenář rámcově seznámen s pojmem volný čas dětí, s jeho řízením a pedagogickým ovlivňováním. Dále popisuje historii a současnou funkci a provoz sborů dobrovolných hasičů a organizaci práce s dětmi a mládeží uvnitř těchto sborů.

Cílem empirické části je prozkoumat členskou základnu zejména s ohledem na počet členů a jejich věk a získat přehled o aktivitách nabízených a provozovaných těmito sbory pro děti a mládež.

Jako druhý cíl výzkumu je rámcově zmapování reálné funkčnosti mladých hasičů uvnitř sborů a vzájemné spolupráce s jinými volnočasovými, vzdělávacími, správními a dalšími organizacemi.

Další cíl výzkumu bude zjišťovat subjektivní názory respondentů na vhodnost činnosti jako volnočasové aktivity z hlediska výchovného působení na děti a mládež.

Ambicí této práce je být určitou pomůckou, nebo manuálem chceme-li, nejen pro sociálního pedagoga. Pomůže seznámit čtenáře s určitou volnočasovou aktivitou a přinést nové informace, které může využít nejen při výkonu své praxe.

TEORETICKÁ ČÁST

1 VOLNÝ ČAS

1.1 Vymezení pojmu

Definic volného času existuje celá řada. Jednoduše a každému srozumitelně můžeme pojmenovat volný čas jako *čas, ve kterém se jedinec rozhoduje sám, jakými činnostmi jej naplní. Je to doba po odečtení doby nezbytné k práci (či učení), nutné péči o sebe, splnění povinností v rodině.*(Kolář, 2012, s. 162). Průcha, Mareš, Walterová vymezují volný čas jako *čas, s kterým může člověk nakládat podle svého uvážení a na základě svých zájmů. Volný čas je doba, která zůstane z 24 hodin běžného dne po odečtení času věnovaného práci, péči o rodinu a domácnost, péči o vlastní fyzické potřeby včetně spánku* (2003, s. 274).

Přesným opakem volného času je tzv. sféra povinností. To je doba, do které patří činnosti, které člověk musí vykonávat bez ohledu na to, jestli mu jsou nepříjemné, či příjemné. Jde zejména o povinnosti v zaměstnání a v souvislosti s ním. U dětí je to vyučování a veškeré povinnosti s ním související. Mezi sféru povinností zahrnujeme také péči o domácnost, o rodinu, uspokojování a zajišťování biologických potřeb a všechny ztrátové časy s tím spojené (Pávková 2014).

Tak jako vše i pojem volný čas prochází určitou progresí. S vývojem člověka získává volný čas stále více prostoru v jeho životě. V průběhu dějin lidé zjišťují, že je nejenom možné, ale beze sporu nutné volný čas ovlivňovat, plánovat a využívat tak, aby člověku přinášel co možná nejvíce prospěšného do života.

1.2 Různé pohledy na volný čas.

Z hlediska dnešní doby se volný čas hodnotí primárně z pěti pohledů. Jejich přehled nabízí Pávková (2002). Na prvním místě je pohled ekonomický. Ten porovnává možné výnosy proti investicím, které musí společnost do zařízení pro volný čas vložit. To lze vyjádřit jednoduchým příkladem. Odpočatý člověk je z pravidla výkonnější a produktivnější. Světově se z volného času stalo průmyslově největší a nejdynamičtější odvětví. Nezřídka ovšem tento růst bývá na úkor socializačních a vzdělávacích kvalit.

Hledisko sociologické a sociálně-psychologické sleduje zejména schopnost volnočasových aktivit kultivovat a vytvářet kvalitní mezilidské vztahy.

Další pohled je pohled politický. Ten se zabývá především jakým způsobem a jakou mírou stát skrze své orgány zasahuje do volného času obyvatel, převážně jak školská soustava věnuje pozornost volnočasovým zařízením.

Čtvrtý, zdravotně-hygienický pohled, se zaměřuje zejména na skutečnost, jak může volný čas ovlivňovat zdravý tělesný a duševní vývoj člověka. Pozornost se věnuje převážně dennímu režimu, hygieně duševního života, hygieně prostředí i sociálních vztahů a výkonnostní křivky člověka.

Poslední, stejně důležité, je hledisko pedagogicko-psychologické. Zde je zásadní důraz na věkové a individuální zvláštnosti ve volném čase a jejich respektování. Dále zjišťuje, jestli a jakým způsobem volný čas přispívá k uspokojení biologických a psychologických potřeb člověka.

1.3 Historie

Z různých pramenů je zřejmé, že volný čas, alespoň z malé části takový jak ho známe a definujeme v dnešní době, byl v minulosti prakticky výlučně doménou dětí. i ty byly ovšem v často velmi nelehkých časech nuceny již od útlého mládí lovit, pracovat se svými rodiči na polích či pastvinách a podílet se tak na zajištění obživy pro celou svou rodinu. Jistá změna přicházela se zimním obdobím. V tu dobu, díky dlouhým večerům, bylo možné pro všechny trávit část svého času hrou, různým druhem oslav a rituálů nebo prostým vypravováním si. Prostě tak, jak každý sám chtěl.

Prakticky až do devatenáctého století byl volný čas dětí ovlivňován především rodinou a vrstevnickými skupinami převážně podle místních zvyků a obyčejů.

Až s proměnou životního stylu obyvatel spojeného převážně s rostoucí průmyslovou výrobou si lidé začali uvědomovat, že je třeba volný čas dětem určitým způsobem ovlivňovat a můžeme klidně říci i řídit (příkladem může být úryvek z odůvodnění k zřízení útulku pro chudou školní mládež, uvedeném v Rukověti školství obecného z roku 1892 kde je mimo jiné uvedeno že: *„dospívají zhusta malí nezbedové v neužitečné, ba škodlivé živly společnosti, jejichž žalářování a ošetřování v káznících*

pak pohlcuje ohromnou část důchodu státního“). Tato nutnost a potřeba tedy stála za zrodem aktivit a zařízení volného času dětí a mládeže.

1.4 Činitelé vývoje ovlivňující volný čas

Vedle biologických předpokladů a vloh, které jsou vrozené po předcích nebo získané během prenatalního vývoje, se na rozvoji osobnosti a na socializaci jedince podílí řada činitelů ze sociálního prostředí. Pojem socializace můžeme definovat jako *„celoživotní proces, v jehož průběhu si jedinec osvojuje specificky lidské formy chování a jednání, jazyk, poznatky, hodnoty, kulturu a začleňuje se tak do společnosti.“* (Průcha, Mareš Walterová, 2003, s. 216). Socializační proces v dnešním propojeném světě je více než kdy jindy pro děti a dospívající naprosto zásadní. V nejbližším okolí člověka působí několik činitelů.

1.4.1 Rodina

Zejména v prvních letech života člověka je rodina nejdůležitějším socializačním činitelem. *„Je to nejstarší společenská instituce. Plní socializační, ekonomické, sexuální – regulační, reprodukční a další funkce. Vytváří určité emocionální klima, formuje interpersonální vztahy, hodnoty a postoje, základy etiky a životního stylu.“* (Průcha, Mareš Walterová, 2003, s. 202).

1.4.2 Vrstevnické skupiny

Z pravidla v období adolescence se vrstevnické skupiny stávají významným výchovným činitelem. Skupinou vrstevníku rozumíme skupinu dětí nebo mladých lidí přibližně stejného věku a často i s přibližně stejným sociálním statutem. *„Má významnou úlohu při socializaci jedince, zejména při přechodu k dospělé roli, nabízí určitou ochranu a zázemí, může částečně kompenzovat sociální a citovou deprivaci svého člena“* (Průcha, Mareš Walterová, 2003, s. 274). Členství ve vrstevnické skupině může velmi zásadně ovlivnit trávení volného času mladého člověka.

1.4.3 Hromadné sdělovací prostředky

Velký a nesporně stále rostoucí vliv nejen na mladé lidi mají hromadné sdělovací prostředky (masmédia). Mezi nejrozšířenější v dnešní době patří internet, televize,

rádio, knihy ale i časopisy a různé publikace. Vliv těchto i dalších sdělovacích prostředků zaujímá stále větší prostor v sociálním okolí člověka a tedy i v jeho volném čase.

Všechny činitele s okolí člověka se navzájem prolínají. Příkladem může být vznik skupin lidí, kteří si nikdy osobně nepotkali, ve virtuálním světě.

1.4.4 Biologické faktory

Dalším činitelem, který ovlivňuje volbu volnočasových aktivit u člověka, jsou biologické faktory.

První a zásadní takový činitel je pohlaví. Mužská a ženská role se v mnoha oblastech života výrazně liší (i přes stále citelnější tlak různých institucí tyto rozdíly odstranit pozn. autora). Z toho je zřejmé, že již od raného věku jedince je i výběr volnočasových aktivit vlastním pohlavím silně ovlivněn.

Další výrazný biologický činitel je věk. S rostoucím věkem se struktura volného času člověka výrazně proměňuje.

Celková psychická a fyzická kondice člověka také ovlivňuje způsob trávení volného času. S ohledem na svůj momentální psychický a fyzický stav si každý vybere, případně mu je doporučena, vhodnou volnočasovou aktivitu

Je důležité zmínit, že člověk není pouze pasivní produkt různých faktorů. Zejména vlastní aktivitou a schopností kriticky myslet může vliv všech činitelů výrazně ovlivňovat.

2 VÝCHOVA VE VOLNÉM ČASE

2.1 Základní pojmy

V souvislosti s výchovou dětí ve volném čase se setkáváme s několika pojmenováními. Mezi nejčastější patří: výchova ve volném čase, výchova mimo vyučování, výchova pro volný čas nebo pedagogika volného času. Přes zdánlivou podobnost se může význam jednotlivých termínů výrazně lišit. Příkladně výchova ve volném čase je často celoživotní proces což výrazně naráží na pojmenování výchova mimo vyučování.

Nejčastěji používané pojmy v pedagogice volného času jmenuje Pávková (2014):

- volný čas,
- výchova ve volném čase,
- výchova mimo vyučování,
- mimotřídní a mimoškolní výchova,
- výchova formální, neformální, informální,
- teorie výchovy ve volném čase,
- teorie výchovy mimo vyučování,
- metodika výchovy ve volném čase,
- metodika výchovy mimo vyučování,
- pedagog volného času,
- vychovatel.

Jako základní uvádí Pávková (2014) logicky pojem volný čas. Již v první kapitole je zmíněno, že definic volného času existuje celá řada. Autorka ho například v tomto případě vymezuje následovně:

- volný čas je doba svobodné volby činnosti, kdy člověk dělá to, co sám chce, ne to, co dělat musí,
- činnosti provozované ve volném čase přinášejí člověku radost a potěšení,

- volný čas slouží člověku k odpočinku, obnově sil i k osobnostnímu rozvoji.

Jako volný čas tedy označujeme dobu rekreace, odpočinku a zábavy. Zásadní součástí volného času jsou zájmové činnosti. Do volného času zároveň patří i tak zvaný ztrátový čas. To je doba strávená například na cestě za zájmovou činností nebo čekáním u pokladny apod. (Pávková 2014)

Přestože se nejedná o synonyma, je pojem výchova mimo vyučování blízká pojmu výchova ve volném čase. Výchovu mimo vyučování vztahujeme k osobám, které jsou vyučovány, chodí do školy. Jde o žáky středních a základních škol. Tato výchova zahrnuje vedle dobrovolných volnočasových aktivit i určité povinnosti. Do oblasti výchovy mimo vyučování patří u žáků například i plnění školních povinností. Výchovu ve volném čase můžeme vymezit také jako působení na osoby všech věkových kategorií, které zajišťuje určitá instituce v době mimo povinné vyučování, převážně ve volném čase a mimo bezprostřední vliv rodiny (Pávková 2014).

Pojmy mimoškolní a mimotřídní výchova nalezneme spíše ve starší odborné literatuře. Činnosti školy jako besídky, sportovní soutěže, nebo výlety mimo rámec vyučování jsou označovány jako mimotřídní výchova. Mimoškolní výchova je realizována jinými subjekty, jako jsou občanská sdružení nebo střediska volného času. V současnosti se od používání zmíněných pojmů ustupuje z důvodu obtížného odlišení (např. při hodnocení činnosti školní družiny) a jsou nahrazovány termínem výchova mimo vyučování (Pávková 2014).

Naopak se v odborné literatuře setkáváme stále častěji s označením výchova formální, neformální a informální. Ideálním příkladem formální výchovy je působení školy, která se řídí stanoveným programem, jež je nutné naplňovat a respektovat. Účinnost takového působení v podobě výsledků žáků a studentů je průběžně hodnoceno a potvrzováno (vysvědčení).

Zcela náhodné, ale i záměrné formování osobnosti člověka během různých životních situací je označováno jako informální výchova.

Nejbližší k výchově ve volném čase má pojem neformální výchova. Ta klade důraz na požadavek dobrovolnosti, zajímavosti a přitažlivosti, zároveň však obnáší základní znaky ve výchově, jako jsou systematickosti a cílevědomost.

Označení teorie výchovy mimo vyučování a teorie výchovy ve volném čase vyjadřují, že tyto oblasti jsou součástí teorie výchovy v obecném pojetí (Pávková 2014).

Obory, s úzkým vztahem k praxi, které se zabývají především používanými pedagogickými prostředky, jako jsou metody a formy práce nebo obsah činností, se nazývají metodika výchovy mimo vyučování a metodika výchovy ve volném čase.

Pedagogičtí pracovníci, kteří realizují výchovu ve volném čase, v době mimo vyučování, jsou označováni jako pedagogové volného času nebo vychovatelé. Ve střediscích volného času, jako jsou stanice zájmových činností nebo domy dětí a mládeže, se uplatňují pedagogové volného času. Pedagogičtí pracovníci ve školních klubech, školních družinách, v zařízeních pro ústavní a ochrannou výchovu, v zařízeních sociální péče nebo v domovech mládeže jsou označováni jako vychovatelé (Pávková 2014).

Meritem této práce je činnost s dětmi a mládeží ve sborech dobrovolných hasičů. Přestože poměrně často u těchto sborů fungují i tak zvané „přípravky“ ve kterých jsou zařazeny děti od tří do šesti roků, drtivou většinu mladých hasičů tvoří žáci základních a středních škol. Vzhledem k výše uvedenému vysvětlení pojmů můžeme hovořit o činnosti mladých hasičů jako o výchově mimo vyučování.

2.2 Funkce výchovy mimo vyučování

Velmi pěkně a srozumitelně vysvětluje funkci výchovy mimo vyučování Pávková (2002). Jako čtyři základní uvádí funkce výchovně – vzdělávací, sociální, preventivní a zdravotní.

Výchovně – vzdělávací funkce má vliv zejména na rozvíjení schopností dětí a mládeže, na uspokojování, kultivaci a usměrňování jejich potřeb a na formování žádoucích morálních vlastností a postojů. K tomu by mělo být využíváno zajímavých a pestrých činností s možností dosáhnout úspěchu a motivovat tak děti a mládež k získávání nových dovedností, vědomostí, návyků a k společensky žádoucímu využívání volného času.

Funkce sociální se projevuje z několika hledisek. Jednak výchovou mimo vyučování, kdy instituce pomáhají velmi výrazně rodičům při péči o děti v době, kdy jsou v zaměstnání, nebo mají jiné povinnosti. Podstatná je také možnost výchovných a zájmových zařízení

vyrovnávat často velmi rozdílné psychologické a materiální podmínky v rodinách. To je přínosné zejména pro děti z konfliktního nebo méně podnětného prostředí. Všechna zařízení se svou činností dále podílejí na utváření žádoucích a bohatých sociálních vztahů.

Preventivní funkce výchovy ve volném čase spočívá především v činnostech, které zabraňují vzniku nežádoucích projevů v chování nebo ve vzdělávání (Kolář 2012).

Preventivní působení institucí pro výchovu mimo vyučování se zaměřuje zejména na sociálně - patologické jevy, které je možné rozdělit do následujících oblastí:

- drogová závislost, alkoholismus, kouření
- kriminalita a delikvence
- virtuální drogy (počítače, televize, internet)
- patologické hráčství
- záškoláctví
- šikanování, vandalismus a jiné formy násilného chování
- xenofobie, rasismus intolerance.

Podle Koláře (2012) má být prevence součástí každého výchovného procesu. Největší důraz je třeba dávat na budování mravních zásad, rozumových schopností a stavbě pevného hodnotového systému, což by mohlo být nejvíce potřeba v případných krizových situacích.

Zdravotní funkci plní výchova mimo vyučování zejména usměrňováním režimu dne tak, aby pomáhal vytvářet zdravý životní styl. To je zajišťováno střídáním různých tělesných a duševních činností nebo práce a odpočinku. Zejména pohybové, sportovní a tělovýchovné aktivity provozované na čerstvém vzduchu kompenzují dlouhé sezení při výuce a pro zdraví dětí a mládeže jsou nezbytné. Pobyt v klidu, v příjemném prostředí, mezi oblíbenými lidmi a možnost prožívat radost a uspokojení přispívá k zdravému duševnímu rozvoji Pávková (2002).

2.3 Přehled institucí, které se podílejí na výchově ve volném čase

Na předních místech v této podkapitole je bezesporu nutné zmínit rodinu a školu. Pro charakter této práce jsou ovšem důležitější především školská výchovná zařízení a další subjekty, které se podílejí na výchově mimo vyučování a ve volném čase obecně. Velmi srozumitelný a přehledný seznam těchto institucí popisuje Pávková (2014).

2.3.1 Školská výchovná zařízení

Školská výchovná zařízení jsou vymezeny školským zákonem a podrobněji rozlišeny jednotlivými vyhláškami. Školská výchovná zařízení, která se podílejí na výchově ve volném čase, můžeme rozdělit do tří skupin. Jsou to: školská zařízení pro zájmové vzdělávání, školská výchovná a ubytovací zařízení a školská zařízení pro ústavní a ochranou výchovu.

Do skupiny školských zařízení pro zájmové vzdělávání patří školní družiny, školní kluby a střediska volného času.

Školní družina je určena převážně pro žáky prvního stupně základních škol. Většinou existuje právě při základních školách, ale může být zřízena i samostatně pro žáky více škol. Hlavním posláním družiny je dát dětem možnost připravit se na vyučování a umožnit jim odpočinek Pávková (2014).

Dalším ze zařízení pro zájmové vzdělávání je školní klub. Ten je zřizován při školách a jeho činnost rámcově upravuje příslušná vyhláška. Zájmové vzdělávání školní klub poskytuje přednostně žákům druhého stupně základní školy, nebo žákům konzervatoře či gymnázia Pávková (2014).

Středisko volného času zahrnuje velké věkové rozmezí. Jeho služby mohou využívat děti, žáci, studenti i dospělí. Jeho činnost určuje příslušná vyhláška a rozděluje se na dva typy. Jsou to dům dětí a mládeže a stanice zájmových činností Pávková (2014).

Mezi školská výchovná a ubytovací zařízení patří internáty, domovy mládeže a školy v přírodě.

Dětem předškolního věku a žákům základních a středních škol se zdravotním postižením zajišťují své služby internáty. Vedle stravování, ubytování, zajištění

podmínek a přípravy na vyučování zajišťují internáty vedení k plnohodnotnému a smysluplnému využívání volného času Pávková (2014).

Organizaci a fungování domova mládeže určuje příslušná vyhláška a je určen pro žáky středních škol a studenty vyšších odborných škol, kteří vzhledem k vzdálenosti svého bydliště nemohou do školy dojíždět. Účel domova mládeže je obdobný účelu internátu Pávková (2014).

Poslední ze školských výchovných a ubytovacích zařízení je škola v přírodě. Ta je určena primárně pro děti z mateřských škol a žáky, kteří plní povinnou školní docházku působícím ve znečištěném prostředí. Opět je její účel vymezen příslušnou vyhláškou. Škola v přírodě zajišťuje dětem a žákům pobyt ve zdravotně prospěšném prostředí. Vyučování není přerušeno, ale pouze přizpůsobeno specifickým podmínkám Pávková (2014).

Skupinu školských zařízení pro ústavní a ochranou výchovu tvoří diagnostické ústavy, dětské domovy, dětské domovy se školou a výchovné ústavy.

Do diagnostických ústavů jsou umisťovány děti, kterým byla soudem nařízena ústavní nebo uložena ochranná výchova nebo nařízeno předběžné opatření, případně děti, které nemohou ze závažných důvodů vyrůstat v rodině Pávková (2014).

Další školské zařízení z této kategorie je dětský domov. Zde je pečováno o děti, které nemají závažné poruchy chování, avšak rodiče nebo jiné osoby odpovědné za výchovu se o ně nemohou, nedokážou nebo nechtějí postarat Pávková (2014).

Dětský domov se školou zabezpečuje péči o nezletilé matky s dětmi, případně o děti s nařízenou ústavní nebo s uloženou ochranou výchovou. Ve většině případů se jedná o jedince s duševními poruchami nebo se závažnými poruchami chování Pávková (2014).

O děti od patnácti let věku se závažnými poruchami chování pečují výchovné ústavy. Do tohoto zařízení mohou být také umisťovány nezletilé matky s dětmi. Ve výjimečných případech i dítě starší než dvanáct let, u kterého se projevují závažné poruchy chování Pávková (2014).

2.3.2 Další subjekty, které se podílejí na výchově ve volném čase

Vedle školy a školských zařízení funguje v České republice celá řada dalších různorodých subjektů, které se podílejí na výchově ve volném čase. Patří sem nestátní neziskové organizace, církve a náboženské společnosti, nízkoprahová zařízení pro děti a mládež, subjekty fungující na komerčním základě, obce a dobrovolníci Pávková (2014).

Mezi nestátní neziskové organizace patří občanská sdružení, nadace, spolky a obecně prospěšné společnosti. Pro ilustraci je možné uvést organizaci Junák, sdružení dětí a mládeže Pionýr nebo sportovní organizaci Sokol.

Dále jsou to subjekty, které se zaměřují na pobyt v přírodě (Česká tábornická unie, Asociace turistických oddílů mládeže ATOM, Zálesák), na ekologické aktivity, ochranu a poznávání přírody (Duha, Brontosaurus) a organizace z oblasti umělecké tvořivosti a technických činností (Asociace pro mládež, vědu a techniku AMAVET).

Patří sem také veřejně prospěšné organizace, jako jsou Dobrovolní hasiči, Český červený kříž případně různá sdružení pro podporu zdravotně či sociálně znevýhodněných jedinců.

Církve a náboženské společnosti nabízejí vedle sociálních služeb různé alternativy trávení volného času. Patří sem například Diakonie a charita. Velmi výrazně se v současné době na výchově dětí a mládeže ve volném čase podílí katolická kongregace salesiánů. Mezi křesťansky orientovaná sdružení s dlouholetou tradicí patří i YMCA a YWCA.

Pro děti a mládež, která nejeví zájem o organizované a pravidelné volnočasové aktivity jsou vhodná nízkoprahová zařízení.

Do skupiny klientů nízkoprahových zařízení patří zejména jedinci ohroženi sociálně patologickými jevy, nebo jedinci, kteří mají různorodé problémy s rodinou, zaměstnáním nebo partnerskými vztahy. Nežádka se klienti těchto zařízení pohybují na hranici zákona, nebo už do konfliktu se zákonem přišli.

Komerční subjekty fungující na základě živnostenského podnikání nabízejí velmi pestré služby v nejrůznějších oblastech. Většinou se jedná o tělovýchovné, hudební, výtvarné,

jazykové nebo taneční zájmové vzdělávání, provozování táborů, hlídacích nebo doučovací agentury. Do této kategorie je třeba zařadit i subjekty, které zpravidla neusilují o záměrné výchovné působení, jako jsou diskotéky, poutě, herny nebo cestovní a zážitkové agentury.

Obce se podílejí na ovlivňování volného času obyvatel především zřizováním institucí, mezi které patří např. divadla, muzea, kulturní domy nebo galerie. Velmi často také obce pořádají veřejné společenské akce.

Dobrovolníci vypomáhají s ovlivňováním volného času jednak u dětí a mládeže ale třeba i u seniorů. Velmi často se zaměřují na rodiny, kde se nemohou, nechtějí nebo neumějí dětem řádně věnovat. Jedná se zejména o rodiny sociálně, kulturně případně ekonomicky slabé, o rodiny migrantů, přistěhovalců apod.

Z výše zmíněných institucí bude, vzhledem k podstatě této práce, další pozornost věnována právě sborům dobrovolných hasičů.

3 SBORY DOBROVOLNÝCH HASIČŮ

3.1 Pohled do historie boje s ohněm

Velmi pěkně a přehledně je popsána historie práce s mládeží v rámci hasičských kolektivů a hašení samotného v učebních textech pro vedoucí a instruktory kolektivů mladých hasičů.

Přestože se člověk během své tisícileté historie naučil oheň nejen zakládat, ale i ovládat, často se mu vymkl z rukou a došlo, bohužel do dnes stále dochází, k požáru. Z toho důvodů sahají první stopy boje proti požárům až do Babylonu, Asýrie nebo starověkého Egypta (kolektiv autorů SH ČMS 2008).

První stříkačku zkonstruoval matematik Ktésib ve 3. stol. př. n. l. v Řecku. Ve starém Římě první protipožární opatření pocházejí z roku 21 př. n. l. Pro boj s ohněm zde bylo vycvičeno asi šest stovek otroků. To se ale ukázalo jako nedostačující a tak císař Augustus zformoval protipožární oddíl v počtu sedm tisíc mužů. V jejich čele stál prefectus collegii jehož postavení odpovídalo dnešním velitelům. Výstroj a výbroj oddílu odpovídala tehdejšími možnostem. Skládala se z uniformy, helmy, žebříků, věder, bouracího náčiní a jednoduchých stříkaček pravděpodobně se jednalo o jednoválcové pumpy (kolektiv autorů SH ČMS 2008).

V následujících dekádách vývoj požární ochrany značně zaostával. Šlechta bydlící na hradech a zámcích zpravidla neprojevovala velký zájem a snahu o ochranu měst a vesnic. Při požárech měly pouze jednotlivé cechy za úkol dodat určité množství osob a náradí a například majitelé koňských spřežení je museli poskytovat pro odvoz vody, žebříků a jiného materiálu (kolektiv autorů SH ČMS 2008).

S postupem času ale i protipožární ochrana postupovala určitým vývojem. V hasičském řádu z roku 1611 je možné najít ustanovení, že vozka, který přivezl k požáru vodu jako první, dostal tři kopy míšeňských. Druhému byla vyplacena polovina a třetímu náležela jedna kopa. Pro posílení a povzbuzení se pilným hasičům podávalo pivo za obecní groš, kdy bylo počítáno za jeden sud při ohni vypitý jednu kopy třicet grošů, nebo za čtyři konve piva k ohni přivezených 18 grošů. Řemeslníkům bylo nařízeno, že v případě požáru musejí zanechat veškeré práce a ihned se věnovat hašení požáru to vše pod

hrozbou pokut a v případě čeledínů i šatlavy. Za zmínku stojí i velmi přísně zapovězené rabování, které se trestalo hrdelním trestem. Z hlediska zvyklostí odpovídajících době a beze sporu i preventivního působení byl trest zpravidla vykonáván hned na místě – vhozením do ohně (kolektiv autorů SH ČMS 2008).

První český hasičský sbor vznikl roku 1864 ve Velvarech. V dalších letech vznikaly další dobrovolné hasičské sbory v Nepomuku, Kutné Hoře, Roudnici, Plaňanech a Táboře. Vznikem těchto sborů a přijetím jejich stanov začíná organizovaná činnost hasičstva v českých zemích (kolektiv autorů SH ČMS 2008).

3.2 Historie mladých hasičů

Historický vývoj hasičské mládeže opět velmi pěkně popisují učební texty pro vedoucí a instruktory kolektivů mladých hasičů.

3.2.1 Počátky práce a dětmi a mládeží ve sborech dobrovolných hasičů

Základy práce s mládeží v sborech dobrovolných hasičů se datuje ke konci devatenáctého a začátku dvacátého století zřizováním tak zvaných jinošských skupin. K pokusům o organizování mládeže ale docházelo už několik desítek let před tím. Například již v roce 1836 předložil farář Jan Ceybka ze Sedlece u Kutné hory biskupské konsistoři návod, jak si má počínat mládež při požáru. Základy k zakládání a činnosti jinošských skupin dobrovolných hasičských sborů byly uvedeny v hasičském kalendáři z roku 1905. i přes výraznou aktivitu některých sborů a iniciativních jednotlivců ale k širšímu rozvoji jinošských skupin nedocházelo. Ani vzhledem k faktu, že mezi hasiči bylo velké množství pedagogů, nebyl zpracován žádný ucelený systém výcviku a výchovy a zároveň nedocházelo ani k vytvoření potřebného tlaku na sbory k založení mládežnických kolektivů (kolektiv autorů SH ČMS 2008).

Zejména díky iniciativě pedagoga z České Třebové J. B. Hubálka byla v roce 1912 zemskou ústřední jednotou vydána brožura - *Jinošské skupiny při sborech dobrovolných hasičů*. V této brožuře byl znatelný vliv anglického skautingu. Obsahovala proto vedle hasičské odbornosti i oblasti jako sport, poznávání vlasti nebo kulturu. Do těchto skupin byli ale přijímáni pouze chlapci ve věku 14 - 17 let se souhlasem otce (kolektiv autorů SH ČMS 2008).

3.2.2 Práce s dětmi a mládeží ve sborech dobrovolných hasičů mezi roky 1918 - 1938

Po skončení první světové války se situace ve srovnání s dobou předválečnou výrazně nezměnila. V roce 1923 působilo v Čechách 4415 sborů, ale v jejich rámci pouze 44 jinošských skupin se 424 členy. Rozvoj družin dětí a dorostu je patrný po roce 1934, kdy vzhledem zejména k politické situaci v sousedním Německu byl kladen důraz především na brannou výchovu. Družiny byly rozděleny na věkové kategorie 6 - 13 a 14 - 17 let. Byla zde rozvíjena tělesná a branná výchova, hasičská a samaritánská výchova, pořadová příprava a bylo vytyčováno mravní heslo týdne (kolektiv autorů SH ČMS 2008).

3.2.3 Mladí hasiči v době fašistické okupace

Situace způsobená okupací a vznikem Protektorátu Čechy a Morava se nutně projevila i na činnosti dobrovolných hasičů. 15. května 1939 vydalo ministerstvo vnitra usnesení, že *Svaz českého hasičstva v Čechách a na Moravě* se sídlem v Praze je povolenou složkou v Protektorátu. V letech 1939 - 1944 byla vydána řada dalších nařízení, která různě omezovala a upravovala činnosti hasičských sborů (kolektiv autorů SH ČMS 2008).

Vliv okupace a s ní spojených podmínek a nařízení se nutně projevil v úbytku členů žákovských a dorosteneckých družstev. Práce s dětmi a mládeží však pokračovala i nadále. V roce 1939 byla vydána příručka pro vedoucí hasičské mládeže, která přinesla organizační řád družstev žáků a dorostu ve sborech dobrovolných hasičů (kolektiv autorů SH ČMS 2008).

3.2.4 Poválečné období a období ČSSR

Obsahem zasedání *Zemské hasičské jednoty* 10. června 1945 v Praze bylo přijetí úkolů k obnově hasičstva v Čechách a na Moravě. Mimo jiné byl během zasedání zvolen i zpravodaj pro dorost a žactvo. Ve stejném roce byla také ustanovena dorostová komise, jejímž hlavním úkolem bylo zpracovat cvičební a služební řád dorostu, zavést jednotný stejnokroj, jednotný výcvikový program, zabezpečit nábor dorostu a vycvičit dostatečný počet jejich vedoucích (kolektiv autorů SH ČMS 2008).

Po roce 1945 byly hasičské sbory vyzývány k náboru mládeže ve školách. Byly organizovány veřejná hasičská cvičení nebo návštěvy školních dětí v hasičských zbrojnicích. Tyto akce byly využívány k náboru nových členů. V roce 1948 by počet hasičských sborů 14 300 a počet jejich členů byl 328 914. Každý měsíc byly vydávány programy zaměstnávání dorostu, které obsahovaly tělesná a pořadová cvičení, odborný výcvik a teorii, kulturní činnost, občanskou výchovu, pořádání výletů apod. (kolektiv autorů SH ČMS 2008).

V dubnu roku 1949 byla sloučením národních svazů mládeže vytvořena jednotná celostátní organizace *Československý svaz mládeže* a vznikla i jednotná dětská *Pionýrská organizace*. Obě organizace vytvořily širší platformu spolupráce s hasičskými jednotami a vyššími hasičskými orgány. V hasičských jednotách, kde byly ustanoveny pionýrské oddíly, byla pozornost soustředována i na činnost kroužků požární ochrany na školách (kolektiv autorů SH ČMS 2008).

K následnému rozvoji dětských a dorosteneckých hasičských kolektivů docházelo v 50. letech. První celostátní konference Československého hasičstva se konala v roce 1952. Po této konferenci byla vyhlášena soutěž pro mládež. Obsahem soutěže byl požární útok bez vody pro mladé hasiče do 12 let, pro starší pak s vodou. Dále obě kategorie soutěžili v běhu na 60 metrů a v požárnické teorii. S různými obměnami trvala tato soutěž až do roku 1971 a v mnoha případech pokračovala i další roky po zahájení hry plamen. V roce 1956 měl nově pojmenovaný Československý svaz požární ochrany 15 780 hasičských jednot, kde působilo 549 177 členů, z toho 68 766 žen. Kroužků požární ochrany při pionýrské organizaci a na školách bylo 4736, kde bylo přihlášeno asi 25 000 chlapců a 5400 děvčat. Během dalších let počet členů poměrně prudce stoupal. V roce 1960 bylo registrováno takřka 150 000 dětí v 6200 kroužcích (kolektiv autorů SH ČMS 2008).

Bez mála po 20 letech fungování došlo k odloučení mladých hasičů od jednotné dětské organizace a v roce 1968 byla vytvořena organizace Mladý požárník ČSPO. V té byly zřízeny dětské kategorie 8 – 13 a 13 – 15 a dorostenecká kategorie 15 – 18 let.

Trvání organizace Mladý požárník ČSPO však netrvala dlouho a již v roce 1970 byla zrušena. Po dvou letech samostatnosti byla opět přidružena k Pionýrské organizaci v nově ustanoveném Socialistickém svazu mládeže (kolektiv autorů SH ČMS 2008).

V roce 1972 byla vytvořena na celostátní úrovni sportovně - branná hra Plamen. Jejím základním meritem bylo rozvíjet dětské vědomosti, znalosti a návyky ve specifických oblastech požární ochrany. Od doby svého založení až do dnes, prošla hra plamen celou řadou změn a úprav. Po celou dobu svého trvání plní svou funkci tím, že motivuje děti a mládež k získání odbornosti v požárně – technických disciplínách a formou soutěže kolektivů rozvíjí jejich další všestranné dovednosti a schopnosti (kolektiv autorů SH ČMS 2008).

3.2.5 Od mladých požárníků k Mladým hasičům

Se změnou politického systému v roce 1989 nutně souviselo i mnoho změn ve fungování a organizaci hasičských jednot a zejména kroužků požární ochrany v Pionýrské organizaci.

V polovině roku 1990 na zasedání Ústředního výboru Svazu požární ochrany Československé republiky dostal Svaz požární ochrany nový název – Sdružení hasičů Čech, Moravy, a Slezska a základní organizace se změnilly na Sbory dobrovolných hasičů. Tyto sbory byly dále ustanoveny jako zřizovatelé kolektivů mladých hasičů (kolektiv autorů SH ČMS 2008).

Z důvodu rušení krajských výborů a funkcí tajemníků pro mládež, zpřísnění evidence členů, zavedení členských průkazů a vzniku nových dětských a mládežnických organizací došlo zejména mezi roky 1990 – 1992 k úbytku jednotlivých členů i celých kolektivů mladých hasičů. V rámci stanov SH ČMS vznikl jako základní dokument pro práci s mládeží - Statut hnutí mládeže (kolektiv autorů SH ČMS 2008).

V roce 1995 byla na konferenci mládeže navržena úprava stanov SH ČMS zejména v oblasti úpravy směrnic pro činnost dětí a mládeže, odborné přípravy vedoucích a úpravy věkových kategorií na soutěžích.

S ohledem na historická fakta je možné konstatovat, že práce s dětmi a mládeží v nejrůznějších formách, v rámci hasičské ochrany, patřila a jistě i dále patří, mezi nejrozšířenější a nejdéle působící zájmové a volnočasové aktivity v Česku (kolektiv autorů SH ČMS 2008).

3.3 Současná organizace a činnost Sborů dobrovolných hasičů a mladých hasičů

3.3.1 Základní organizace sborů dobrovolných hasičů

Podle stanov Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska ve znění přijatým třetím řádným sjezdem konaným ve dnech 2. a 3. července 2005 v Klatovech a ve znění změn přijatých Shromážděním starostů OSH dne 17. října 2014 je SH ČMS spolkem podle zákona č. 89/2012Sb., občanský zákoník, který působí na úseku požární ochrany ve smyslu zák. č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, ve znění pozdějších předpisů.

Stanovy dále uvádějí, že SH ČMS je pokračovatelem organizací hasičstva, které dříve působily na území Čech, Moravy a Slezska, a právním nástupcem Svazu požární ochrany ČSFR na území České republiky. Jako sdružení vzniklo v souladu s Ústavou ČR a zákonem dne 9. 4. 1991 registrací ve smyslu úst. § 6 odst. 1, § 9 odst. 1 zákona o sdružování občanů jako projev vůle tisíců dobrovolných hasičů v souladu s právem svobodně se sdružovat a jako Spolek se přetransformovalo na základě zákona č. 89/2012 Sb., OZ, podle příslušných ustanovení OZ o dobrovolnosti spolčování a shodě tisíců hasičů na obsahu stanov (SH ČMS 2005).

Sbory dobrovolných hasičů jsou pobočné spolky SH ČMS, které jsou právními osobnostmi zapsanými ve spolkovém rejstříku a mají práva a povinnosti vymezené ve výše zmíněných stanovách.

Z výše zmíněného je zřejmé, že každý dobrovolný hasič je primárně členem SH ČMS. Takové členství má řadu zásad, které jsou totožné jak pro dospělé členy, tak pro děti a mládež. Z těch nejzásadnějších stojí za zmínku například že:

- členství v SH ČMS je dobrovolné.
- Hasičem se stane fyzická osoba starší osmnáct let věku.
- Mladým hasičem se stane fyzická osoba starší tří let a nedovršující osmnácti let, souhlasí-li s jejím členstvím zákonný zástupce této osoby a kolektiv mladých hasičů, pokud ve sboru působí.
- Člen mladý hasič se stane členem hasičem dovršením osmnácti let věku.

- Členem může být fyzická nebo právnická osoba, která vyjádří vůli být vázána stanovami, vnitřními předpisy a souhlasí se zpracováváním a zveřejňováním svých osobních údajů dle zákona 101/2000 Sb. o ochraně osobních údajů.
- Řádné členství fyzické osoby v SH ČMS je možné pouze v jednom Sboru dobrovolných hasičů (pobočném spolku), čímž vzniká i členství v hlavním spolku SH ČMS (SH ČMS 2005).

Oficiální server dobrovolných hasičů uvádí, že k 1. lednu 2015 bylo v SH ČMS evidováno 348 481 členů. Včetně 50 248 dětí a mládeže ve věku do 18 let. SH ČMS má evidovaných 7783 sborů dobrovolných hasičů, 77 okresních sdružení hasičů, 14 krajských sdružení hasičů. V čele SH ČMS stojí starosta a šest náměstků. Významná rozhodnutí jsou přijímána a schvalována výkonným výborem a shromážděním starostů OSH. V čele krajských sdružení hasičů stojí starostové. Významná rozhodnutí jsou přijímána a schvalována výkonným výborem KSH a shromážděním představitelů OSH. V čele OSH stojí starostové. Významná rozhodnutí jsou přijímána výkonnými výbory OSH a schvalována shromážděními představitelů SDH. V čele SDH stojí starostové. Významná rozhodnutí jsou přijímána a schvalována výbory SDH. Vrcholná rozhodnutí jsou přijímána valnou hromadou SDH. K 31. 12. 2014 bylo 70 503 dobrovolných hasičů zapojeno v 7077 jednotkách požární ochrany obcí a 144 JPO podniků (SH ČMS 2015).

3.3.2 Organizace a činnost mladých hasičů

Veškerou organizaci a základní pravidla fungování určuje směrnice činnosti s kolektivy mladých hasičů, která podléhá schvalování výkonného výboru Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska.

Kolektiv mladých hasičů sboru dobrovolných hasičů tvoří nejméně 5 mladých hasičů ve věku od 3 do 18 let, kteří se člení do jednotlivých družstev (v každém SDH působí tedy jen jeden kolektiv). Kolektiv vzniká registrací u příslušného OSH.

Děti ve věku od 3 do 6 let jsou zařazeny v kategorii přípravka. Mladí hasiči ve věku od 6 do 11 let jsou zařazeni v kategorii mladší. Mladí hasiči ve věku od 11 do 15 let jsou zařazeni v kategorii starší. Mladí hasiči ve věku od 13 do 18 let se nazývají dorostenci a dorostenky (SH ČMS 2005).

Vedoucím kolektivu mladých hasičů se může stát pouze osoba starší 18 let, právně způsobilá, která splňuje předpoklady pro práci s dětmi a mládeží a je členem SH ČMS.

Mezi hlavní činnosti vedoucí kolektivu mladých hasičů patří:

- Organizovat a řídit činnost kolektivu.
- Tlumočit zájmy a stanoviska kolektivu na jednáních výboru SDH a valných hromadách SDH.
- Provádět rozhodnutí výboru SDH, která se týkají oboru činnosti kolektivu.

Jednotlivým vedoucím nebo vedoucím družstva mladých hasičů se může stát pouze osoba starší 18 let, právně způsobilá, která splňuje předpoklady pro práci s dětmi a mládeží a je členem SH ČMS. Vedoucí družstva, vedoucí se řídí pokyny vedoucího kolektivu a tlumočí mu zájmy a stanoviska svého družstva (SH ČMS 2005).

Instruktořem se může stát mladý člen ve věku od 15 do 18 let, který se touto činností připravuje pro výkon funkce vedoucího družstva (kolektivu), splňuje předpoklady pro práci s dětmi a mládeží a je členem SH ČMS. Instruktor se řídí pokyny vedoucího družstva nebo kolektivu (SH ČMS 2005).

Směrnice činnosti určují i základní zásady a pracovní cíle mladých hasičů. Mezi základní zásady patří:

- Být čestným, ukázněným a kamarádkým, aktivně pracovat v kolektivu mladých hasičů, spolurozhodovat o jeho činnosti a pomáhat tam, kde je to zapotřebí.
- Soustavně pečovat o své zdraví a celoroční systematickou činností zvyšovat svou fyzickou i psychickou kondici, ověřovat ji prostřednictvím soutěží.
- Prohlubovat si své znalosti a dovednosti v oblasti požární ochrany.
- Poznávat a chránit přírodu, poznávat historii naší vlasti a historii hasičského hnutí, rozvíjet mezinárodní spolupráci.

Základní cíle při práci s mladými hasiči jsou:

- Efektivní vyplnění volného času prostřednictvím organizované činnosti v rámci občanského sdružení pro děti a mládež.

- Ochrana před rizikovými projevy chování - šikana, vandalismus, brutalita, rasismus, kriminalita, drogová závislost, alkoholismus a další.
- Seznamovat mladé hasiče s hlavními zásadami preventivně výchovné práce v oblasti požární ochrany.
- Vést mladé hasiče k rozšiřování získaných vědomostí mezi ostatní mládež.
- Spolupracovat s ostatními mládežnickými sdruženími a organizacemi, státními a samosprávnými či výchovnými institucemi.
- Vést mladé hasiče k vlastenectví, poznávání a ochraně přírody, sebevzdělávání, kamarádství, kooperaci s ostatními a participaci k mezinárodní spolupráci.
- Uceleným systémem školení a vzdělávání vychovávat vedoucí a instruktory.
- Sdružovat podněty pro práci mladých hasičů a zastupovat jejich zájmy (SH ČMS 2005).

Hlavní činnost kolektivů mladých hasičů se v drtivé většině ovijí od přípravy na účasti ve velké škále soutěží pořádaných na okresní až mezinárodní úrovni. Mezi takové soutěže patří například hra Plamen, mezinárodní hasičské soutěže v klasických disciplínách CTIF, Požární ochrana očima dětí a mnoho dalších lokálně pořádaných sportovních a dovednostních soutěží a pohárů.

Hra Plamen představuje výchovně vzdělávací program a systém fyzické přípravy pro kolektivy mladých hasičů Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska. Posláním této hry je rozvíjet všeobecné dětské znalosti, vědomosti a dovednosti s přihlédnutím k odborné technické oblasti požární ochrany. Cílem hry je aktivně a celoplošně podporovat organizovanou mimoškolní činnost dětí a mládeže se zájmem o požární ochranu a za účelem podpory zdravého životního stylu rozvíjet soutěžní formou jejich fyzickou kondici. Organizátorem hry Plamen v České republice je Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska (SH ČMS 2016 s. 9).

Další významnou část činnosti mladých hasičů tvoří účast na kulturních a společenských akcích jako jsou dětské dny, Masopusty, pálení čarodějnic, dny otevřených dveří různých institucí výroční slavnosti apod.

Jak vypadá organizace a činnost mladých hasičů v praxi a jak velký přínos z hlediska výchovy a vzdělávání může přinést členství dětem a mládeži v mladých hasičích, se pokusí druhá část této práce.

EMPIRICKÁ ČÁST

4 CÍLE A ZAMĚŘENÍ EMPIRICKÉ ČÁSTI

Prvním cílem empirické části je prozkoumat členskou základnu zejména s ohledem na počet členu a jejich věk. Dále pak zpřehlednit a popsat aktivity nabízené a provozované sbory dobrovolných hasičů pro děti a mládež. Druhý cíl výzkumu je zmapování vzájemné spolupráce s jinými volnočasovými, vzdělávacími, správními a dalšími organizacemi a získání rámcového přehledu o běžném fungování a činnosti mladých hasičů. Další cíl výzkumu bude zjišťovat subjektivní názory respondentů na vhodnost činnosti jako volnočasové aktivity z hlediska výchovného působení na děti a mládež.

5 METODOLOGIE VÝZKUMU

5.1 Výzkumný problém

Výzkumným problémem, který zkoumá tato práce, je fakt, že v oblasti výchovných aktivit, které organizují pro mladé hasiče jednotlivé sbory dobrovolných hasičů, chybí přehled a neexistuje systém, který by evidoval a vyhodnocoval výchovné a preventivní dopady působení sborů dobrovolných hasičů na děti a mládež. Výsledky práce tak mohou sloužit jak pro hasičské sbory, tak pro instituce, připravující komunitní plánování prevence.

5.2 Výzkumné otázky

- Jak velkou dětskou členskou základnu jednotlivé sbory mají a v jakém věkovém rozmezí se členové pohybují?
- Jaké aktivity jsou provozovány ve sborech dobrovolných hasičů při práci s dětmi a mládeží?
- Jaké instituce se podílejí na provozu kolektivů mladých hasičů a s jakými institucemi a organizacemi kolektivy spolupracují?
- Jak jednotlivý vedoucí hodnotí význam členství dětí a mládeže v mladých hasičích pro jejich výchovu?

5.3 Metody získávání dat

Jako výzkumná metoda byl zvolen polostrukturovaný rozhovor. Rozhovory byly prováděny osobně, vždy po kontaktování a dohodě s jednotlivými respondenty. Výstup z těchto rozhovorů je v prezentaci výsledků výzkumu rozdělen do dvou částí. První část kvantitativně shromažďuje pevné a počítatelné skutečnosti. Druhá je zaměřena na subjektivní názory a zkušenosti jednotlivých respondentů.

5.4 Výzkumný soubor

Respondenty pro výzkum jsou v tomto případě jednotliví vedoucí kolektivů mladých hasičů ve vybraných sborech dobrovolných hasičů v Praze a středních Čechách. Ke spolupráci byly osloveny sbory působící v blízkosti bydliště autora a sborů, které autor osobně zná s ohledem na jeho působení u dobrovolných hasičů. S vedoucími ochotnými se výzkumu zúčastnit bylo po předchozí domluvě realizováno setkání, kde byl proveden osobní rozhovor. V plánu bylo provést 4 – 6 setkání. Za zmínku stojí, že úspěšnost při oslovení respondentů byla stoprocentní. V následné spolupráci pak byly všichni respondenti velice aktivní a vřelí.

5.5 Analýza dat

Pevné a kvantifikovatelné výsledky jsou analyzovány vhodnou formou ke každé položené otázce. Názory jednotlivých respondentů jsou prezentovány samostatně.

5.6 Časový plán výzkumu

Výzkum byl proveden během ledna a února 2017. Analýza dat do konce března téhož roku.

5.7 Etické aspekty

Přestože se jedná o výzkum zaměřený na práci s dětmi a mládeží, tak výzkumný soubor tvoří výhradně dospělí respondenti, proto není třeba případného souhlasu třetí strany. Každý účastník výzkumu byl poučen o průběhu výzkumu a způsobu prezentace výsledků. V případě nesouhlasu se zveřejňováním identifikačních údajů jsou zjištěná data anonymizována.

5.8 Možná rizika a omezení výzkumu

Největším rizikem pro výzkum byla neochota oslovených vedoucích mladých hasičů v jednotlivých sborech se výzkumu účastnit (což se nepotvrdilo) a poměrně striktní časové ohraničení sběru a vyhodnocení dat.

5.9 Struktura výzkumného vzorku

Rozhovory byly provedeny se šesti vedoucími kolektivů mladých hasičů z SDH Dolní Měcholupy, SDH Dubeč, SDH Jílové, SDH Letňany, SDH Sloup a SDH Zbraslav. Pro lepší orientaci v podrobné analýze jsou jednotlivé sbory číselně rozlišeny.

Tabulka číslo 1. Rozdělení jednotlivých respondentů.

Respondent č. 1	SDH Praha - Dolní Měcholupy
Respondent č. 2	SDH Praha - Dubeč
Respondent č. 3	SDH Jílové u Prahy
Respondent č. 4	SDH Praha - Letňany
Respondent č. 5	SDH Sloup
Respondent č. 6	SDH Praha - Zbraslav

6 PODROBNÁ ANALÝZA VÝSLEDKŮ VÝZKUMU

Provedené rozhovory obsahovaly 12 otázek. Podrobná analýza odpovědí výpovědí jednotlivých respondentů je provedena níže.

Odpovědi na otázku č. 1.

První otázka popisuje délku praxe ve vedení mladých hasičů.

Tabulka číslo 2. Odpovědi na otázku č. 1 *Jak dlouho působíte v SDH na pozici vedoucího kolektivu mladých hasičů?*

	Doba v letech
Respondent č. 1	27
Respondent č. 2	1
Respondent č. 3	10
Respondent č. 4	3
Respondent č. 5	23
Respondent č. 6	3

Odpovědi na otázky č. 2 a 3

Obě otázky sledují aktuální počty členů mladých hasičů a věkové rozmezí dětí, zařazených do sdružení. Informanti uvedli, že v kolektivech mladých hasičů se zpravidla členové rozdělují do čtyř věkových kategorií. Jsou to: přípravka (3 – 6 let), mladší žáci (6 – 11 let), starší žáci (12 – 15 let) a dorost (16 – 18 let).

Tabulka číslo 3. Odpovědi na otázku č. 2 a 3 *Kolik členů je v současné době registrováno ve vašem sboru u mladých hasičů? V jakém rozmezí se pohybuje věk jednotlivých členů?*

	Celkem	Přípravka	Mladší	Starší	Dorost
Respondent č. 1	31	6	14	11	
Respondent č. 2	5	-	5	-	
Respondent č. 3	35	-	35	-	
Respondent č. 4	30	-	30		
Respondent č. 5	36	-	26	10	
Respondent č. 6	35	32		3	

Odpovědi na otázku č. 4

Tato otázka má za úkol zjistit, kolik nových členů, v určitém časovém horizontu, nastoupí ročně do mladých hasičů a jaký je jejich průměrný věk?

Otázka č. 4 - *Kolik nových členů, při pohledu pěti let zpátky, nastoupí ročně do mladých hasičů a jaký je jejich věk?*

Zde respondent č. 1 uvádí, že v uvedeném období zájem spíše stagnuje. Nejvíce dětí se hlásí do kategorie mladších. Dále doplňuje, že cílem jejich kolektivu je držet členskou základnu zhruba na třiceti členech, což se jim v současné době daří.

Respondent č. 2 vzhledem ke krátké době provozu kolektivu není schopen objektivně odpovědět.

Podle respondenta č. 3 je zájem o vstup do sboru poměrně vysoký. V současné době je s ohledem na organizační možnosti počet členů kolektivu na maximální hranici. Na vstup nových členů mají pořadník. Převažuje poptávka mladších dětí.

Počet členů na své horní hranici je meritem i u odpovědi respondenta č. 4. Ten dále uvádí, že fluktuace v posledních letech je velice nízká a s tím souvisí i menší nábor nových členů.

Respondent č. 5 uvádí jako průměrný počet nově nastupujících členů 5 dětí ve věkovém rozmezí 6 – 13 let.

Odpověď posledního respondenta je směřována spíše poměrně znatelnému úbytku členů se zvyšujícím se věkem. Tázaný dále uvádí, že zatímco počty členů mladých hasičů v kategorii mladší žáci spíše stoupají, pak počty těch starších značně ztrácí. Jako příčinu uvádí respondent č. 6 zejména početnou nabídku ostatních kroužků a jiných volnočasových aktivit.

Odpovědi na otázku č. 5

Tato otázka je zaměřena zejména na specifické podmínky pro přijetí do mladých hasičů v jednotlivých sborech. Obecná pravidla pro vstup do SDH upravují stanovы sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska.

Otázka č. 5 - *Jakým způsobem a za jakých podmínek se dítě může stát členem mladých hasičů?*

Tato otázka je zaměřena zejména na specifické podmínky pro přijetí do mladých hasičů v jednotlivých sborech. Obecná pravidla pro vstup do SDH upravují stanovы sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska.

Respondent č. 1 uvádí jako jediný specifický prvek pro přijetí nových členů tak zvané členství na zkoušku. Délka takovéto zkušební doby je individuální s ohledem na zájem dítěte a na dohodu s jeho rodiči.

Věková hranice šesti let je jedinou podmínkou u respondenta č. 2.

Respondent č. 3 ve své odpovědi zmiňuje především výše uvedený pořadník. Dále říká, že přednost mají děti dospělých členů sboru, dále mají přednost sourozenci již stávajících členů.

Členství na zkoušku v trvání tří měsíců a nábor až do mladších žáků uvádí jako podmínky vstupu do mladých hasičů respondent č. 4.

Podmínky pro přijetí nových členů u respondenta č. 5 jsou vztaženy pouze k aktuálnímu stavu členské základny.

Respondent č. 6 žádné specifické podmínky neuvádí.

Odpovědi na otázku č. 6

Touto otázkou se snažíme dozvědět, co děti nejčastěji motivuje ke vstupu do mladých hasičů?

Otázka č. 6 - Co děti nejčastěji motivuje ke vstupu do mladých hasičů?

Zde se jednomyslně všichni respondenti shodují, že hlavním lákadlem pro vstup dítěte do mladých hasičů je hasičská technika a samotná skutečnost být hasičem. Dále jsou to podle dotazovaných ještě rodinné vazby.

Odpovědi na otázku č. 7

Tato otázka zjišťuje způsob prezentace a případného náboru do mladých hasičů.

Otázka č. 7 - Provádíte prezentaci sboru a případný nábor ve školách, jiných institucích nebo například při společenských akcích?

Na tuto otázku uvádí respondent č. 1, že standartní nábor nepořádají. Propagace probíhá formou účasti na akcích Hasičského sdružení, bambiriádách, pálení čarodějnic nebo během dne otevřených dveří.

Respondent č. 2 zmiňuje nábor na místní ZŠ a propagaci na dětském dnu a dnu otevřených dveří.

Podle respondenta č. 3 se v současné době nábor neprovádí především s ohledem na naplněný početní stav. Propagace sboru je podle jeho názoru dostatečně zajištěna obsahem vlastní činnosti a účastí na společenských akcích pořádaných místním sborem, obcí nebo školou.

Poměrně ve shodě s ostatními je i odpověď respondenta č. 4. Opět je zmíněn den otevřených dveří a společenské akce pořádané v rámci obce.

Respondent č. 5 uvádí vedle kulturních, sportovních a společenských akcí na úrovni obce i okresu také propagaci pomocí článků v obecním periodiku.

Nábor v případě potřeby na místní ZŠ zmiňuje respondent č. 6. Dále jmenuje účast na akcích jako den IZS, přísaha hasičů na Pražském hradě a samozřejmě i obecní akce jako pálení čarodějnic apod.

Odpovědi na otázku č. 8

Pomocí této otázky zjišťujeme nákladnost členství v mladých hasičích.

Finanční náročnost členství v mladých hasičích je závislá na velikosti ročních členských příspěvků a jednorázových plateb za případné pořádané akce jako jsou tábory, soustředění apod.

Tabulka číslo 4. Odpovědi na otázku č. 8 *Jak nákladné je pro dítě členství v mladých hasičích a jakým způsobem je provoz sboru mladých hasičů financován?*

	Roční členské příspěvky v korunách za jeden kalendářní rok
Respondent č. 1	350
Respondent č. 2	50
Respondent č. 3	500
Respondent č. 4	neuvádí
Respondent č. 5	500
Respondent č. 6	100

Financování jednotlivých kolektivů je zajišťováno primárně prostřednictvím krajů a obcí (stejně jako samotné sbory dobrovolných hasičů). Dále je možné dosáhnout na různé druhy grantů například od ministerstva školství nebo krajských úřadů případně opatřit prostředky pomocí sponzorů z řad fyzických i právnických osob. To vše je závislé zejména na úrovni vztahů sborů s příslušnými obecními úřady a na schopnostech a možnostech jednotlivých vedoucích.

Odpovědi na otázku č. 9

Následující otázka mapuje činnost a provozované aktivity v jednotlivých kolektivech mladých hasičů.

Otázka č. 9 - *Jakým způsobem můžete definovat a rozdělit náplň činnosti mladých hasičů podle zaměření a Jaké aktivity váš sbor mladých hasičů v uplynulém roce provozoval?*

Respondent č. 1 uvádí jako stěžejní náplň činnosti přípravu na hru Plamen. Ta se skládá zejména z fyzické a technické přípravy. Dále připojuje výtvarnou činnost, různé druhy výletů s hasičskou i obecnou tematikou, víkendová i delší soustředění s rozmanitým zaměřením jako je prevence, kultura apod. Jako další vyzvedává i velký počet brigád.

Orientaci na sport, pořádání táborů a soustředění na horách uvádí respondent č. 2. Zde je třeba zmínit, že jejich kolektiv funguje teprve prvním rokem.

Respondent č. 3 na prvním místě uvádí zaměření na fyzickou kondici a motoriku, cvičení zaměřené na hasičskou práci a jako obsáhlou část přípravu na hru Plamen. Vedle toho zmiňuje každoroční pořádání tábora, pořádání výletů, návštěvu kin a účast na společenských akcích v obci a jejím okolí.

Respondent č. 4 vyzdvihuje velmi vysokou účast na krajských i celorepublikových soutěžích. Jedná se o jedno i vícedenní soutěže s čistě sportovním zaměřením i soutěže s hasičskou tematikou. Tato účast nutně souvisí s intenzivní fyzickou a odbornou přípravou. Dále přidává jako příklad soutěž v uzlování. Další činnost pak na více odpočinkové činnosti jako jsou různé sportovní hry nebo výtvarná činnost.

Podobně jako ostatní tak i respondent č. 5 zmiňuje jako stěžejní fyzickou a technickou přípravu na hru plamen. Dále přidává poměrně rozsáhlou účast na dalších soutěžích a velmi rozsáhlou účast na společenském dění v obci. S kolektivem se také pořádají různé výlety. Konkrétně uvádí následující činnosti: pomoc s 11 akcemi sboru (valná hromada, vepřové hody, Den země, Čarodějnice, 9. ročník Nočního útočení, 3. ročník Letních slavností piva, fotbalu a muziky, 12. ročník Memoriálu Jaroslava Zajíčka v požárním útoku MH, úklid hasičárny a zdobení vánočního stromu, slavnostní ukončení soutěžní sezóny a vyhlášení soutěže mladých hasičů *Sloupský hasič*,

slavnostní rozsvícení vánočního stromu, výlety (lázně Poděbrady, masopust v Davli), 19 závodů mladší, 21 starší, 5 dorost.

Hra Plamen je na prvním místě i u respondenta č. 6. Vedle toho vyzdvihuje účast na dalších soutěžích např. orientační závod branné zdatnosti. Ve zbylém čase uvádí preventivně – výtvarné činnosti, výlety, exkurze, pořádání několika táborů a v neposlední řadě také, brigády, ekologicky zaměřené akce a účast na kulturním životě v obci.

Otázka č. 10

Můžete vyzdvihnout nějaké úspěchy nebo významné události?

U této otázky respondenti shodně uvádějí celou řadu úspěchů v podobě obsazování předních pozic v soutěžích. Vzhledem k faktu, že soutěží se koná velké množství od okresních až po mezinárodní, soutěží se v mnoha odvětví a všechny soutěže bývají rozdělené do věkových kategorií, má většina členů kolektivů mladých hasičů šanci dosáhnout úspěchu.

Odpovědi na otázku č. 11

Touto otázkou zjišťujeme spolupráci kolektivů mladých hasičů s dalšími institucemi.

U této otázky odpovídají ze samotné podstaty věci všichni respondenti až na drobné rozdíly více méně shodně. Pro lepší přehled jsou odpovědi zanesené v následující tabulce.

Tabulka číslo 5. Odpovědi na otázku č. 11 *S jakými institucemi váš sbor mladých hasičů spolupracuje a jaké instituce se podílejí na provozu sboru?*

Respondent č. 1	Obecní úřad, magistrát hl. m., MŠMT, SDH z okolí, základní škola, složky IZS a jiná občanská sdružení a spolky.
Respondent č. 2	Obecní úřad, magistrát hl. m., základní škola.
Respondent č. 3	Obecní úřad, krajský úřad, základní škola, SDH z okolí, složky IZS.
Respondent č. 4	Obecní úřad, magistrát hl. m. základní školy, SDH z okolí, složky IZS
Respondent č. 5	Obecní úřad, sousední obce, MŠMT, SDH z okolí, složky IZS a řada soukromých subjektů jako sponzoři.
Respondent č. 5	Obecní úřad, magistrát hl. m., základní škola, SDH z okolí, složky IZS

Odpovědi na otázku č. 12

Poslední otázka zjišťuje, jakým způsobem má podle názoru jednotlivých respondentů členství v kolektivech mladých hasičů vliv na děti a mládež z hlediska výchovy a vzdělávání a jaké osobnostní a sociální vlastnosti jsou tímto členstvím nejvíce ovlivňovány a formovány.

Otázka č. 12 - *Jakým způsobem má podle vašeho názoru členství ve sboru mladých hasičů vliv na děti a mládež z hlediska výchovy a vzdělávání?*

Respondent č. 1 uvádí na prvním místě učení se vzájemné spolupráci a fungování v kolektivu. Zmiňuje, že i děti, které jsou v začátcích spíše uzavřené a méně komunikativní, se postupem času stávají v kolektivu aktivní. Často je u nich po krátké době znatelná snaha o vzájemnou spolupráci a dosažení kolektivních úspěchů. Dále uvádí rozvoj fyzické a motorické kondice, vliv na manuální a tvořivou zručnost a v neposlední řadě také znalost první pomoci, prevence v oblasti požární ochrany a částečnou schopnost adekvátně reagovat v krizových situacích.

S ohledem na krátkou existenci kolektivu není schopen respondent č. 2 podrobně zhodnotit vliv členství na výchovu a socializaci dětí. Z dosavadních zkušeností zmiňuje především rozvoj pohybových schopností, manuální zručnosti a tvořivosti. Členství v kolektivu mladých hasičů je podle respondenta obecně přínosné jako volnočasová aktivita například jako prevence sociálně rizikového chování.

Překonávání sebe sama, protože se jedná o oblast, kde se člověk musí neustále zlepšovat, ať jde o dospělého nebo o dítě. Těmito slovy zahajuje svoji odpověď respondent č. 3. Dále, podobně jako předchozí respondenti vyzdvihuje kolektivní spolupráci, rozvoj komunikace a schopnost pomoci druhému překonat překážky a dosáhnout určitého cíle. To vše je podle jeho slov velkým přínosem v rozvoji dětské osobnosti a socializace.

Respondent č. 4 jako první uvádí rozvoj disciplíny a respektu k pravidlům a řádům. Říká, že na tuto problematiku kladou v současné době zvýšený důraz. Vyzdvihuje pozitivní zpětnou vazbu od rodičů dětí, kteří podle jejích slov shodně uvádějí, že jsou na tom nejen lépe fyzicky ale i *méně zlobí*. Na druhém místě zmiňuje vliv na technickou a manuální zručnost zejména s ohledem na odbornou hasičskou přípravu. Jako určitý nadstandard oproti jiným sborům jmenuje zdravotnickou přípravu a kurzy první pomoci, jejichž úroveň dosahuje velké profesionality. Schopnost pomoci jeden druhému chápe respondent jako další významný přínos v rozvoji dítěte. Jak sám říká, *u hasičů není žádné já, ale jsme to my*. Velmi emotivně popisuje situace, kdy se při závodech a soutěžích děti navzájem povzbuzují a v případě neúspěchu přispěchají s útěchou a zejména s motivací k dalšímu výkonu. K výše zmíněnému utváření respektu

k určitým pravidlům a řádům závěrem ještě respondent přidává výchovné působení s ohledem na vztah k uniformě. Pokud dítě, ale i dospělý, má na sobě hasičskou uniformu, je vázán určitým vzorcem reprezentativního chování a vystupování. To je podle jeho slov od věch členů, samozřejmě s ohledem na věk a danou situaci, vyžadováno.

Jasně a srozumitelně uvádí skutečnosti, které mají podle jeho názoru největší vliv na výchovu, vzdělávání a socializaci v kolektivech mladých hasičů i respondent č. 5. Podle jeho slov sem patří týmová souhra a týmové rozhodování, možnost říci si svůj názor, umění pochopit druhé, ohleduplnost, nepovyšování nad druhé, pravidla slušného chování (zdravení dospělých aj.), soutěživost, tah na branku, fyzická zdatnost, samostatná zodpovědnost za učení nových věcí a v neposlední řadě také organizace času (škola, ostatní koníčky, hasiči, rande, oslavy, domácí práce).

No, mělo by mít, že jo, jinak by to bylo o ničem. V každém případě je snad naučíme trochu poslouchat a snad trochu nějaké kázni a sebekázni. Tak začíná svoji odpověď respondent č. 6. Dále vyzdvihuje rozvoj fyzické kondice, která je podle jeho slov u dětí často na velice špatné úrovni. Stejně jako respondenti před ním přidává učení se vzájemné spolupráci. Konkrétně uvádí, že v jejich kolektivu se děti musí umět na sebe vzájemně spolehnout, nesmí nikoho vyčleňovat, nesmí nikoho nechat na trati, nesmí nikomu utéci a musí pomoci tomu nejslabšímu. Prostě fungovat jako tým. Závěrem přidává rozvoj dětí v oblasti učení. Říká, že *když jsou šikovný, tak leckterého dospělého hasiče ty větší děti svými znalostmi jsou schopné strčit do kapsy. Oni se opravdu musí naučit spoustu věcí. Mají okruhy, které každoročně vyhlásí ústředí hasičů, z těch dorostenci na každé soutěži píšou test a není to nic až tak jednoduchého. Mají legislativu, zdravotvědu, historii hasičstva, požární ochranu. i děti vlastně už na závodě požárnický všestrannosti musí umět topografický značky, musí umět uzlovat, musí umět požární ochranu ve smyslu, že musí umět přiřadit čím se co hasí, čím co se nesmí hasit, musí znát hasičské technické prostředky, musí znát optické povely pro optickou signalizaci. To kolikrát ani dospělí hasiči, po čtyřicetihodinovém kurzu, neumí.*

6.1 Odpovědi na základní výzkumné otázky

V této kapitole odpovíme na základní otázky, stanovené při sestavování metodologie výzkumu.

Otázka č. 1 - Jak velkou dětskou členskou základnu jednotlivé sbory mají a v jakém věkovém rozmezí se členové pohybují?

Z odpovědí od jednotlivých respondentů vyplývá, že Mladým hasičem se může stát dítě od tří do osmnácti let věku. Přes rozdílnou velikost, působiště a úroveň zázemí jednotlivých sborů, mají členské základny jednotlivých kolektivů velmi podobný stav, který se pohybuje mezi třiceti až čtyřiceti členy (výjimku tvoří pouze nedávno založený kolektiv). Dále bylo zjištěno, že největší část tvoří ve všech navštívených kolektivech děti ve věku od šesti do patnácti let.

Otázka č. 2 - Jaké aktivity jsou provozovány ve sborech dobrovolných hasičů při práci s dětmi a mládeží?

Ve většině kolektivů je činnost primárně směřována na hru Plamen a další soutěže pořádaných na nejrůznějších úrovních. Z tohoto faktu vyplývá, že největší důraz je kladen na fyzickou přípravu a studium základních dovedností v oblasti hasičské práce, prevence nebo první pomoci. Vedle těchto, můžeme říci základních aktivit, se jednotlivé kolektivy věnují mnoha dalším rozmanitým činnostem, které se liší zejména podle místa působení a zvyků jednotlivých vedoucích. Z těch nejčastěji zmiňovaných lze uvést pořádání výletů, různých exkurzí a táborů, aktivní účast na organizaci a obsahu kulturních a společenských akcí a to nejen v místě působení jednotlivých kolektivů, účast na ekologicky zaměřených a veřejně prospěšných činnostech nebo provozování aktivit zaměřených na rozvoj technické a manuální zručnosti jako jsou různé výtvarné práce nebo technické činnosti.

Otázka č. 3 - Jaké instituce se podílejí na provozu kolektivů mladých hasičů a s jakými institucemi a organizacemi kolektivy spolupracují?

Základní instituce podílející se na provozu jednotlivých kolektivů jsou obecní úřady, úřady městských částí, krajské úřady nebo magistráty měst. Tato skutečnost je dána zákony a předpisy, které upravují vznik a fungování sborů dobrovolných hasičů jako

takových. Spolupráce s dalšími subjekty se podle výpovědí respondentů odvíjí zejména od rozsahu a zaměření činnosti jednotlivých kolektivů. Taková spolupráce může být velice rozsáhlá. Pro příklad lze uvést školská zařízení, různé kulturní, vzdělávací, sportovní a zájmové spolky, složky IZS a v neposlední řadě spolupráci jednotlivých kolektivů mladých hasičů mezi sebou.

Otázka č. 4 - Jak jednotlivý vedoucí hodnotí význam členství dětí a mládeže v mladých hasičích pro jejich výchovu?

Výpovědi jednotlivých respondentů jsou uvedeny výše v podrobném rozboru rozhovorové otázky č. 12. Celkově je členství v mladých hasičích z hlediska výchovy hodnoceno velmi pozitivně. Jako stěžejní je uváděn rozvoj dětí v oblasti vzájemné spolupráce a pomoci v nejrůznějších situacích. Z dalších činitelů, které pozitivně ovlivňují psychický a fyzický vývoj dětí lze vyzdvihnout sportovní a fyzické aktivity, důraz na fungování podle pravidel a řádů, rozvoj samostatnosti, tvůrčího myšlení a vlastního rozhodování, působení na rozvoj sociálních kompetencí, občanské a společenské odpovědnosti a v neposlední řadě osvojování si vlastní hasičské a záchranářské práce.

7 SHRnutí EMPIRICKÉ ČÁSTI

Meritem empirické části bylo zmapování podstaty fungování kolektivů mladých hasičů, formy provozovaných činností a vliv na pozitivní rozvoj a výchovu dětí a mládeže v těchto kolektivech. Jako autor mohu konstatovat, že výzkum splnil všechny stanovené požadavky. Při sběru informací jsem se u každého jednoho respondenta setkal s velmi vstřícným přístupem, sdílností a ochotou. I tento fakt se kladně projevil v závěrečné analýze dat a podle mého názoru také významně zvyšuje reliabilitu výzkumu. Všichni respondenti, vedoucí jednotlivých kolektivů mladých hasičů, mají tuto činnost podle mého názoru velmi rádi a je to beze sporu jejich velmi obsáhlý a často jediný koníček. To se nutně projevuje na přístupu a kvalitě jejich práce.

Během výzkumu bylo zjištěno, že kolektivy mladých hasičů mají průměrně mezi třiceti až čtyřiceti členy a většinu tvoří děti ve věku 6 – 15 let. Zde by bylo patrně vhodné zaměřit pozornost na obsah činnosti a celkovou atraktivitu dané aktivity tak, aby bylo členství v kolektivech více přitažlivé i pro starší děti. Nutno však podotknout, že dotazované kolektivy mají svou členskou kapacitu na maximální hranici a lze tak usoudit, že o zkoumanou volnočasovou aktivitu je mezi dětmi zájem.

Samotné členství v jednotlivých kolektivech se podle nasbíraných faktů jeví jako velmi přínosná volnočasová aktivita s velkým potencionálem. Přestože samotná úroveň jednotlivých kolektivů je značnou měrou ovlivněna kvalitou jednotlivých vedoucích a zázemím, které vytvářejí jednotlivé sbory dobrovolných hasičů spolu s příslušnými obcemi, je náplň činnosti u všech dotázaných kolektivů velice pestrá a dětem tak nabízí velmi rozmanitou nabídku aktivit. Činnost kolektivů mladých hasičů je zaměřena zejména na rozvoj fyzické kondice, dovedností z odborných oblastí jako je hasičská práce nebo zdravověda, rozvoj tvořivosti, zručnosti a samostatnosti. V rámci mladých hasičů mají děti možnost účastnit se letních i zimních táborů a soustředění, výletů nebo naučných exkurzí.

Každý kolektiv mladých hasičů si náplň a zaměření své činnosti určuje samostatně. Před přihlášením dítěte do kolektivu je proto dobré podrobněji se seznámit s činností a zmapovat aktivity, kterým se konkrétní sbor věnuje. Vzhledem k tomuto faktu většina

sborů umožňuje dětem určitou formu zkušebního členství před registrací do SH ČMS, aby si dítě i rodiče mohli ověřit, jestli jsou Mladí hasiči správná volba.

Dalším pozitivním faktorem je samotná nákladnost členství v kolektivu mladých hasičů, která je vzhledem k současné době dostupná i sociálně nejslabším rodinám. V některých případech bývá členství v kolektivu mladých hasičů pro dítě úplně zdarma.

Vzhledem k historickému vývoji a velké rozšířenosti sborů dobrovolných hasičů je tato volnočasová aktivita velmi dobře dostupná na celém území České republiky a to jak ve městech, tak zejména v menších obcích, kde bývá nabídka volnočasových aktivit méně obsáhlá.

Sbory dobrovolných hasičů bývají velmi často úzce spjaty s kulturním a společenským životem v jednotlivých obcích nebo městských částech. S tím souvisí i výchova dětí v oblasti společenského života a ve vztahu k životnímu prostředí.

Z hlediska výchovy a vzdělávání mají celkově kolektivy mladých hasičů značný potenciál. Z vlastní podstaty svého fungování hrají významnou úlohu zejména v případě primární prevence rizikového chování. S ohledem na rozmanitost nabízených aktivit dávají dětem možnost uspět v nejrůznějších činnostech, což výrazně přispívá k rozvoji sebevědomí a motivace.

Další podstatným faktem je skutečnost, že členstvím v mladých hasičích se dítě stává součástí uniformované celostátní instituce, která funguje podle pravidel a předpisů a kde je dáván důraz na reprezentativní chování. I díky tomuto se děti učí slušnému vystupování a je u nich prohlubována morálka, občanská a společenská odpovědnost a celkově kladný vztah k domovu, spoluobčanům, vlasti a nemateriálním hodnotám. Právě tyto sociální kompetence, nejen dospívajícím lidem, podle mého názoru v současné době velmi často chybí.

ZÁVĚR

Jak je napsáno v úvodu, hlavním meritem této práce je zmapování konkrétní volnočasové aktivity. Mým přáním jako autora je, aby si každý člověk po přečtení této práce byl schopen udělat představu o tom, co znamená termín volný čas, proč a jakým způsobem je možné volný čas ovlivňovat a jak důležité řízení a ovlivňování volného času zejména u dětí je. Především však chci poskytnout určitý manuál pro každého, kdo hledá vhodnou volnočasovou aktivitu, kdo si chce rozšířit kompetence v rámci své profese nebo koho jen zajímá, jak kolektivy mladých hasičů fungují a čím mohou být pro děti přínosné a zajímavé.

Za sebe Vám milý čtenáři mohu členství v kolektivu mladých hasičů jako volnočasovou aktivitu pro děti a mládež doporučit. V průběhu přípravy zejména empirické části této práce jsem se snažil prozkoumat a zdokumentovat vedle samotné organizace a fungování mladých hasičů zejména vliv na výchovu a vzdělávání v těchto kolektivech.

Z pohledu sociálního pedagoga lze vyzdvihnout vysokou prospěšnost z hlediska působení na děti a mládež v oblasti primární prevence rizikového chování. Členství v kolektivu mladých hasičů má potenciál pozitivně formovat vývoj dětí v mnoha oblastech jako jsou fyzická kondice, výchova ke zdravému životnímu stylu, rozvoj odborných dovedností z oblastí hasičské práce a prevence, zdravotní péče, první pomoci nebo topografie. Dále je v kolektivech mladých hasičů věnován důraz na rozvoj manuální zručnosti, samostatnosti a tvořivého myšlení. Samostatnou a neméně důležitou součástí práce s dětmi v mladých hasičích je učení se spolupráce v kolektivu, nebo rozšiřování sociálních kompetencí. Členství v mladých hasičích může také velice pozitivně působit na děti a mládež v oblasti sebekázně, dodržování pravidel, respektu k autoritám a v rozvoji občanské a společenské odpovědnosti.

Z pozice autora doufám, že tato práce bude přínosem nejen pro pedagogické pracovníky, sociální pedagogy nebo odbornou veřejnost, ale že nabídne nové poznatky také všem rodičům a lidem, kteří mají zájem o volný čas a budoucnost našich dětí.

POUŽITÁ LITERATURA

Tištěné zdroje

DOSTÁL, Jiří. *MS Word 2007 pro začátečníky*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2011. ISBN 978-80-244-2803-1.

GAVORA, Peter. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, 2000. Edice pedagogické literatury. ISBN 80-85931-79-6.

KOLÁŘ, Zdeněk. *Výkladový slovník z pedagogiky: 583 vybraných hesel*. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-3710-2.

PÁVKOVÁ, Jiřina. *Pedagogika volného času*. Praha: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 2014. ISBN 978-80-7290-666-6.

PÁVKOVÁ, Jiřina. *Pedagogika volného času*. Vyd. 3., aktualiz. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-711-6.

PRŮCHA, Jan, MAREŠ, Jiří a WALTEROVÁ, Eliška. *Pedagogický slovník*. 4. aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-772-8.

Elektronické zdroje

KOLEKTIV AUTORŮ SH ČMS. *Učební texty pro vedoucí a instruktory kolektivů mladých hasičů* [online]. 2008. Dostupné z: www.dh.cz/dokumenty/mladez/vzdelani/vedouci/ucebni-texty.pdf

Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska. Dostupné z: www.dh.cz

SH ČMS. *Stanovy Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska* [online]. Ve znění přijatém III. řádným sjezdem, konaným ve dnech 2. a 3. července 2005 v Klatovech, a ve znění změn přijatých Shromážděním starostů OSH dne 17. října 2014. Dostupné z: www.dh.cz/dokumenty/stanovy/stanovy_2014.pdf

SH ČMS. *Směrnice činnosti s kolektivy mladých hasičů* [online]. Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska, schválené VV SH ČMS dne 14. června 2012. Dostupné z: www.dh.cz/dokumenty/mladez/ostatni/smernice-cinnosti-s-kolektivy-mh.pdf

SH ČMS. *Směrnice hry Plamen* [online]. Praha. 2016. Dostupné z: www.dh.cz/dokumenty/souteze/mladez/směrnice/směrnice-plamen-2016.pdf

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

YMCA – Young Men's Christian Association (Křesťanské sdružení mladých lidí).

YWCA – *Young Women's Christian Association* (Křesťanské sdružení mladých žen).

SDH – Sbor dobrovolných hasičů.

JSDH – Jednotka sboru dobrovolných hasičů.

MH – Mladí hasiči.

SH ČMS – Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska.

IZS – Integrovaný záchranný systém.

CTIF – Comité technique international de prevention et d'extinction du feu (Mezinárodní technický výbor pro prevenci a hašení požárů).

ČSPO – Československý svaz požární ochrany.

ČSFR – Československá federativní republika.

OZ – Občanský zákoník.

SEZNAM POUŽITÝCH TABULEK

Tabulka číslo 1. Rozdělení jednotlivých respondentů – str. 35.

Tabulka číslo 2. Odpovědi na otázku č. 1 – str. 36.

Tabulka číslo 3. Odpovědi na otázku č. 2 a 3 – str. 37.

Tabulka číslo 4. Odpovědi na otázku č. 8 – str. 40.

Tabulka číslo 5. Odpovědi na otázku č. 11 – str. 43.

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha číslo 1. Vzorový přepis výzkumného rozhovoru.

Příloha číslo 1. Vzorový přepis výzkumného rozhovoru.

Tazatel: Filip Hušek

Respondent: Martina Hartmanová (SDH Praha – Zbraslav)

Leden 2017, Praha

Jak dlouho působíte u dobrovolných hasičů na pozici mladých hasičů?

Tady na pozici vedoucího mladých hasičů tři roky. Celkově ve sboru od roku 2009.

Dále působíte ve funkci vedoucí krajské odborné rady mládeže v Praze. Jsou krajské rady aktivní ve všech krajích Česka? Zkoumal jsem veřejné zdroje a zdá se mi že, aktivita je v různých krajích rozdílná.

Odborné rady mládeže fungují na úrovni každého kraje, i na úrovni okresů. Existují okresní rady a nad tím je jedna krajská. My, tím že jsme Praha okres i kraj, tak my máme jakoby jednu. Možná proto je ta práce vidět trochu víc.

Kolik členů má v současné době váš sbor mladých hasičů?

No v evidenci je jich 35 těch dětí, ale v kroužku jich máme asi 26.

Jaký je v tom rozdíl?

Rozdíl je aktivní a pasivní člen. Pasivní členové jsou děti, které jsou členy proto, že tu mají rodiče, ale netrénují v kolektivu.

V jakém rozmezí se pohybuje jejich věk? Máte to nějakým způsobem rozdělené?

Máme. Máme od předloňského roku i přípravku, takže máme děti od čtyř do šesti v přípravce, od šesti do jedenácti v mladších, od jedenácti do patnácti ve starších a od patnácti do osmnácti v dorostencích. Převážně máme ve všech kategoriích přípravku a mladší, větší nám odrostly, takže starší máme teďka tuším jenom tři a družstvo dohromady jedno, které už se nám přesouvá pomalu do zásahovky. To jsou poslední rok dorostenci a příští rok už chodí do zásahové jednotky. Ti už skládají čtyřicetihodinová školení, aby mohli být v jednotce.

Kolik zhruba členů procentuálně přechází k dospělým hasičům?

Naprosté minimum. Je to tak. Teda alespoň v Praze. Je to tak, že máme obrovské množství dětí v přípravce a v mladších, ve starších je to tak o třetinu méně a na celé

Praxe máme pět dorosteneckých družstev. Když dáme dohromady dvacet jednotlivců, tak je to hodně.

Takže by se dalo říci, že ztrácí zájem s věkem?

Určitě. Speciálně v Praze, kde je obrovské množství jiných kroužků a jiných aktivit. Udržet ty větší děti u hasičiny je velký problém. Buďto je to v rodině, nebo se sejde parta opravdu dobrých dětí a musí je to bavit, nesmíte je ničím nudit.

Můžeme tedy říci, že rodinné kořeny dělají hodně?

Ano, ale my kupodivu máme jedno družstvo dorostenecké, kde ani jeden rodič není hasič. Máme kluky, které bychom neměnily a všichni nám je v Praze závidějí. Ale je to strašně těžké udržet.

A jak to máte s chlapci a dívkami jaký je tam početní poměr?

Máme samé kluky. Máme dokonce i v dětech pouze jednu holčičku, takže převážnou většinu máme kluků. Ale jako není to v Praze zvykem. Jsou sbory, kde je víc holek.

Jakým způsobem a za jakých podmínek se může dítě stát členem ve vašem kolektivu?

My nějaké extra velké náborové neděláme. Tím, že děláme tady na území MČ pár větších akcí v průběhu roku, tak občas na nich, když jsme měli teďka hodně odchodů, takže jsme potřebovaly zase doplnit, tak jsme si udělaly nějaký malý nábor ve škole, protože děláme i v družině nějakou prevenci, tak ty děti se chytí. Myslím si, že máme větší problém s rodiči než s dětmi. Děti by chtěly, ale rodiče nejsou ochotní jakoby se vůbec přizpůsobit. Oni si přijdou děti jednou za týden odložit v uvozovkách na trénink, ale prosba volného víkendu, soustředění, závodů, tréninků, zde není přizpůsobivost absolutně žádná. To potom je hrozně velký problém, protože my s nimi trénujeme celý rok na Plamen, což je obrovská práce a pak dojde na krajskou soutěž a třetina dětí nepřijde. Ale dá se to. My s nimi třeba před Vánoci děláme různé odměny. Teďka před Vánoci jsme s nimi byly na bánské záchranné službě v polygonu pro dospělé - obrovský zážitek. Do Tepfaktoru s nimi jezdíme, soustředění, když si musí vařit čaj v kotlíku, to vše je hrozně baví.

Tím se dostáváme k další otázce. Co všechno děti nejčastěji motivuje ke vstupu do sboru?

Myslím si, že hasičské auto. A voda. Hasičské auto to je lákadlo číslo jedna. A když mohou mít v ruce proudnici tak to velice láká.

Už jsme se o tom zmínily, ale chodíte prezentovat sbor třeba do škol nebo jiných institucí?

Tady u nás určitě, a jelikož jsme v té pražské radě, tak jsme nuceni zajišťovat většinu akcí většího rozsahu. To byl třeba den IZS na výstavišti, nebo přísaha na Pražském hradě. Více méně také z pozice požadavků HZS zajišťujeme ukázky a prezentace dětí, protože je to divácky zajímavé. Máme tedy nějaké programy prevence i na počítačích, máme nějaké hasičské domečky pro přípravku, což na to se hezky kouká, když ty tříletý děti jsou schopné si pospojovat přívodní vedení a uhasit domeček. To je docela žádané. Prezentaci děláme i tady u nás ve škole při čarodějnicích.

Řekněte mi, jak nákladné je členství pro dítě potažmo pro rodiče u mladých hasičů?

Nejlevnější kroužek v republice. U nás sto korun ročně. Jen členský příspěvek za dítě. Navrch, když dítě u nás sportuje, tak za něj členský příspěvek hradí sbor. Takže více méně to máme postavené tak, že rodiče občas doplácí, když s nimi jedeme na víkendové soustředění nebo na nějaký výlet a potřebujeme nakoupit jídlo, protože si většinou vaříme sami tak více méně pouze ubytování a stravu v případě, že jsme nuceni to uhradit.

Jak lze podle Vás rozdělit obecně činnost kolektivu mladých hasičů?

Tak u nás je stěžejní ta hra plamen. Ta je více méně celoroční, nebo začíná prvního září a končí třicátého června. Ta je ještě rozdělená na klasický požární útok a CTIF. To je takové rozlišení - jedno je s vodou, druhé je bez vody. Jedno je založené spíše na rychlosti, jedno je založené na preciznosti a na šikovných rukách. Pak máme ZPV. To je taková třetí oblast. ZPV to je orientační závod branné zdatnosti se spoustou disciplín na stanovištích, takže tomu se podřizujeme, pak samozřejmě s těmi dětmi jezdíme na výlety, jezdíme s nimi nějaká hasičská muzea, jezdíme s nimi na tábory, máme tábor hasičský tady v Cholupicích, kam jezdí spádové spřátelené sbory. Děláme požární ochranu očima dětí. To znamená, že spolu kreslíme nějaké hasičské obrázky, děláme s nimi odznaky odborností. To znamená mladý strojník, mladý velitel, kronikář. To splňuje jeden z okruhů kroniky. My s těmi dětmi musíme vést celoroční kroniku

o činnosti, která se předkládá na Krajském kole Plamene a za nesplnění je tolik trestných bodů, že pak nestojí za to ani nastoupit k závodům. To jste úplně vyřazený.

Jaké aktivity provozoval váš sbor v minulém roce mimo to co jste už jmenovala, například sběr železného šrotu?

Děláme úklid Zbraslavi, to tady je okrašlovací spolek takže toho se zúčastňujeme na jaře.

Nějaké kulturní akce? Čarodějnice například?

Ty my jako organizujeme. Čarodějnice, Dětský den, dělaly jsme Mikulášskou, děláme odpoledne s hasiči právě ve školní družině. My bychom to bývaly dělaly ve škole, ale tím, že to máme vázané grantem, na který žádáme Magistrát a tam je předepsané, že to musí být v odpoledních hodinách, tak to děláme pro družinu. Do školek jezdíme dělat prevenci. Školky Zbraslavský jezdí sem k nám, takže pro ty máme připravený program prevence, učí se oblíkat hasiče, záchranáře a tak různě. Jmenuje se to, jestli vám to něco říká, Domeček rizik záchranářského kruhu. To je karlovarská firma, která se takhle specializuje na integrovaný záchranářský systém a dělá pro předškolní a školní děti celý vzdělávací systém. Dostaly jsme od nich učební texty a i máme od nich zapůjčený ty domečky rizik, udělaly jsme si na to nějaký prezentační program, s kterým v těch školkách a na tom prvním stupni toto předvádíme. Je to, jak bych to řekla, amatérské, ale já si myslím, že na té úrovni na které to děláme, to bohatě stačí. Nejvíce se dětem líbí, když s nimi jezdíme zalévat. Když je sucho, zaléváme Zbraslav. To je zaručeně nejlepší trénink z celého roku.

Můžete vyzvednout nějaké úspěchy nebo významné události?

Tak máme třetí místo z krajského kola dorostu, děti jsou docela šikovné v uzlování. Jako nějaké medaile máme, ale my nějak nejedeme na vítězství, my jedeme na to, aby to byla parta dětí, která je schopná se na sebe spolehnout a nějak společně fungovat. My to nebereme na vrcholové úrovni a ani jsme se o to nijak nesnažily a tím že máme ty děti maličké tak - ti dorostenci jsou docela našláplí, že jsou šikovní, ale s těmi malými ještě ani letos, myslím si, že nemáme šanci, že jsou ještě moc malí.

Ještě mi řekněte instituce, se kterými váš sbor spolupracuje, potažmo které se podílejí přímo na provozu sboru.

My dostáváme peníze na provoz jednotky z Magistrátu, a pokud je jednotka ochotná nás něčím vybavit, tak nás vybaví. Jinak ne a nemáme šanci dosáhnout na žádnou evropskou dotaci, protože Praha nemá možnost. Ale zase jako Magistrát pro nás vypisuje granty v oblasti volného času dětí a mládeže na území hlavního města Prahy, takže tam každoročně žádáme na ty velké akce. Dříve jsme dostávaly na víc akcí, ale oni to teďka omezili tak, že to jsou akce jen nad sto dětí, takže to jsou ty velké, které tady děláme, čarodějnice a tak a právě na ty žádáme granty.

Ted mi řekněte, jakým způsobem má podle vašeho názoru členství v mladých hasičích vliv na děti a mládež z hlediska výchovy a vzdělávání.

No, mělo by mít, že jo, jinak by to bylo o ničem. V každém případě je snad naučíme trochu poslouchat, snad je naučíme trochu nějaké kázni a sebekázni, určitě se naučí hýbat, protože to musím říci, že když jsme teďka na podzim začaly chodit do tělocvičny, tak to byla jedna velká katastrofa. Jako nějaké sedy lehy u žebřin, nebo shyby to vůbec. Teďka po třech měsících si myslím, že jsou na tom docela dobře. Takže aby byly schopný se alespoň hýbat, a určitě se toho spousta naučí. Myslím si, že jako když jsou šikovný, tak leckterého hasiče ty větší děti svými znalostmi jsou schopné strčit do kapsy. Oni tím, že se musí učit na ten Plamen a potom v dorostu mají i testové otázky z oblasti požární ochrany, tak když to tady občas zkouší na kluky z jednotky, tak koukají. Jo, oni opravdu se musí naučit spousta věcí. Mají okruhy, které každoročně vyhlásí ústředí hasičů, z těch ty dorostenci na každé soutěži píšou test, a jako není to nic až tak jednoduchého. Oni mají legislativu, mají zdravotvědu, mají historii hasičstva, mají požární ochranu. i děti, vlastně už na tom závodu požárnický všestrannosti, musí umět topografické značky, musí umět uzlovat, musí umět požární ochranu ve smyslu, že musí umět přiřadit, čím co se hasí, čím co se nesmí hasit, musí znát technický prostředky, musí znát optický povely pro optickou signalizaci, to kolikrát ty hasiči ani po čtyřicetihodinovém kurzu neumí. Vzájemná spolupráce. Musí se umět na sebe spolehnout. Nesmí nikoho vyčleňovat z kolektivu, nesmí nikoho nechat na trati, nesmí nikomu utéci, musí pomoci tomu nejslabšímu a musí prostě fungovat jako tým.

Které osobnostní a sociální vlastnosti jsou podle vás nejvíce rozvíjeny v mladých hasičích?

To už bylo řečeno. My prostě nechceme individuality, nebo nechceme prostě hvězdné dítě, které, já nevím, dá šedesátku za deset a potom se bude posmívat všem ostatním, kterým to nepůjde. Mě se třeba nelíbí, já tím, že jezdím jako jedničkový rozhodčí na dospělé i na dětské soutěže, tak ty špičkový týmy v uvozovkách fungují tak, že když se jim nepodaří nabrat požární útok, tak zahodí savice a požární útok nedokončí. U nás by za to děti dostaly pěkně zjebáno, když budu mluvit ošklivě, protože důležité je přece uhasit oheň a dostat z ohně toho koho chci zachránit a ne se na to vykašlat. Takže u nás nejedeme na mistrovské časy, ale na to, každou práci dokončit na nějaké úrovni a v nějakém standardu.